

Nr 161.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete; given Stockholms slott den 2 mars 1945.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.

GUSTAF.

Gustav Möller.

F ö r s l a g

till

L a g**angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235)
om försäkring för olycksfall i arbete.**

Härigenom förordnas, att 11 § lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

11 §.

Är arbetsgivaren — — — denna lag.

Såsom understöd — — — genom anställningstiden.

Avdrag må — — — om blindhetsersättning.

Innehar eller erhåller den skadade anställning med lön, bestämd i författning eller eljest fastställd av statlig myndighet utan att därvid angivits, att å lönen avdrag må göras för livränta i anledning av olycksfall i arbetet, skall vid tillämpningen av första stycket lönen till den del densamma motsvarar den skadade tillerkänd dylik livränta anses utgöra understöd på grund av olycksfallet; dock må livräntan utgå om och i den mån särskilda förhållanden därtill föranleda.

Beredes den — — — finnas tillämpliga.

Finnas i — — — äga rum.

Denna lag träder i kraft dagen efter den då lagen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Lagen äger tillämpning även om olycksfallet inträffat före lagens ikraftträdande, dock att i fråga om den som före sistnämnda tidpunkt erhållit anställning varom i 11 § fjärde stycket sägs äldre lag skall tillämpas, så länge han innehar samma anställning.

¹ Senaste lydelse se SFS 1936:383.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari
1945.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, kommunikations- och finansdepartementen anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller.

Enligt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete skall i regel varje arbetare vara försäkrad för skada till följd av sådant olycksfall. Försäkringen bekostas principiellt av arbetsgivaren och äger rum i riks-försäkringsanstalten eller i ömsesidigt arbetsgivarebolag, varom förmåles i 4 § av lagen. I kungörelse den 30 juni 1942 (nr 678) ha särskilda bestämmelser meddelats i fråga om lagens tillämpning å arbetare, som användas till arbete för statens räkning. Kungörelsen innebär att staten såsom arbetsgivare, utan erläggande av försäkringsavgifter, direkt utgiver ersättning enligt bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen, i den mån ej i anledning av olycksfallet på grund av eljest gällande bestämmelser sådant understöd utgår, som enligt 11 § i lagen må avdragas från ersättningen enligt lagen.

I 11 § första stycket olycksfallsförsäkringslagen stadgas bl. a., att om arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse är skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva avlöning, pension eller annan ersättning, som helt eller delvis utgör understöd på grund av olycksfallet, vad sålunda i anledning av olycksfallet utgives av arbetsgivaren skall avdragas från livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen. Avdrag må dock endast äga rum om arbetsgivaren, på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket av lagen erhållit lindring i försäkringsavgiften.

I fjärde stycket av 11 § behandlas det fall att för den skadade lön är

bestämd i författning eller eljest fastställd av statlig myndighet utan att därvid angivits, att å lönen avdrag må göras för livränta i anledning av olycksfall i arbetet. I detta fall skall vid tillämpningen av första stycket lönen till den del densamma motsvarar den skadade tillerkänd dylik livränta anses utgöra understöd på grund av olycksfallet; dock att livräntan må utgå om och i den mån särskilda förhållanden därtill föranleda.

Erinras må här även om att, enligt 30 §, avtal om ersättning enligt lagen som slutes annorledes än som sägs i vissa angivna paragrafer, bland vilka 11 § ej är upptagen, skall vara utan verkan mot den ersättningsberättigade.

I 11 § första och fjärde styckena *förordningen* den 18 juni 1927 om *ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring*, finnas bestämmelser, motsvarande nyssberörda föreskrifter i 11 § olycksfallsförsäkringslagen.

I skrivelse den 2 januari 1943 har *riksförsäkringsanstalten* framlagt förslag om vissa ändringar i 11 § olycksfallsförsäkringslagen. Härvid har anstalten — under förmälan att till dess kännedom bringats, att bestämmelsen i paragrafens fjärde stycke i vissa fall kunde medföra ogynnsamma verkningar för ersättningstagarna — bl. a. anfört följande.

För att utgående avlöning skall jämlikt 11 § fjärde stycket betraktas som understöd, för vilket avdrag må göras å livränta, förutsättes — enligt riks-försäkringsanstaltens av försäkringsrådet fastställda praxis — att den skadade redan vid tiden för olycksfallet innehade anställning med rätt till lön, bestämd på sätt i författningsrummet sägs. Där anställningen i fråga vunnits först efter olycksfallet, skall sålunda livräntan utbetalas utan hinder av bestämmelserna i 11 § fjärde stycket.

Enligt vad järnvägsstyrelsen under hand meddelat, har styrelsen i sådana fall, där tillfällig personal åsamkats invaliditet genom olycksfall i tjänsten, sökt i görligaste mån bereda vederbörande möjligheter att i vanlig ordning erhålla befordran till extra ordinarie och ordinarie befattningar. Då emellertid sådan efter olycksfallet inträdd ändring i anställningsförhållandena icke föranleder, att livräntan må helt eller delvis innehållas, anser styrelsen den skadade bliva överkompenserad med hänsyn till att han icke är fullgod arbetare, och anses detta utgöra skäl emot vidtagandet av särskilda åtgärder för beredande av extra ordinarie eller ordinarie anställning åt vederbörande. Jämväl från järnvägsmannaförbundets sida har anförts, att det angivna förhållandet kan medföra ogynnsamma verkningar för de anställda.

Med hänsyn till det anförda finner riks-försäkringsanstalten sådan ändring i 11 § vara motiverad, att stadgandet i fjärde stycket må efter av den skadade lämnat medgivande tillämpas även i det fall, att den skadade först efter olycksfallet vunnit sådan anställning, för vilken i fjärde stycket angivna avlöning villkor gälla. Anstalten vill därför förordna, att ett tillägg i detta avseende fogas till 11 § fjärde stycket.

Den föreslagna ändringen torde böra erhålla tillämpning även i sådana fall, då olycksfallet inträffat före ändringens ikraftträdande. Som följd av ändringen bör i 30 § olycksfallsförsäkringslagen 11 § intagas bland de författningsrum, enligt vilka avtal om ersättning enligt lagen är av bindande verkan.

Riksförsäkringsanstalten har vidare påpekat att, om nyssberörda ändring gjordes i 11 § fjärde stycket olycksfallsförsäkringslagen, motsvarande ändring borde vidtagas jämväl i 1927 års militärsättningsförordning.

Över riksförsäkringsanstaltens framställning ha, efter remiss, yttranden avgivits av försäkringsrådet, statskontoret, järnvägsstyrelsen, svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen i Sverige. Samtliga nämnda myndigheter och sammanslutningar tillstyrka eller lämna utan erinran vad riksförsäkringsanstalten här i princip föreslagit. Arbetsgivareföreningen tillägger, att förslaget står i god överensstämmelse med strävandena att utnyttja de partiellt arbetsföras arbetskraft i produktionen.

Järnvägsstyrelsen anför:

Såsom riksförsäkringsanstalten framhållit har järnvägsstyrelsen — innan ifrågavarande praxis blev för styrelsen bekant — sökt att, såvitt möjligt, i vanlig ordning bereda tillfällig personal, som åsamkats invaliditet genom olycksfall i tjänsten, fast anställning. Med sådan anställning har följt i författning bestämd lön, och då invaliditeten åtminstone i regel medför en nedsättning av arbetsförmågan, måste också denna lön principiellt betraktas såsom delvis understöd på grund av olycksfallet. Något sakligt skäl, varför tidpunkten för olycksfallet skall vara avgörande för frågan om livräntans innehållande, kan styrelsen icke finna, ty det lärer väl icke rimligtvis kunna göras gällande, att den som skadats i tillfällig tjänst och sedan antagits till aspirant, extra ordinarie eller ordinarie, skulle vara i större behov av livränta än den som skadats efter vunnen dylik anställning. Skulle emellertid lagtextens nuvarande formulering anses lägga hinder i vägen för en sådan tolkning, att avdrag får göras å livränta även till den, som skadats i tillfällig tjänst, så snart han erhållit anställning med lön, bestämd på sätt i 11 § fjärde stycket sägs, anser styrelsen synnerligen angeläget, att lagändring vidtages till undanröjande av detta hinder.

Beträffande förslagets närmare innehåll och formen för dess genomförande framhåller *försäkringsrådet*, att förslaget väl icke finge anses avse den del av livräntan, som på grund av bestämmelsen »dock må livräntan utgå om och i den mån särskilda förhållanden därtill föranleda» under alla omständigheter skulle utgå. Vidare ifrågasätter försäkringsrådet, om icke reglerandet av de spörsmål varom här vore fråga kunde anstå till dess den planerade revisionen av olycksfallsförsäkringslagen komme till stånd. Man kunde också ifrågasätta riktigheten av att göra tillämpligheten av bestämmelserna i 11 § beroende på avtal mellan arbetsgivare och arbetare. Skulle en reglering för närvarande anses erforderlig för det antagligen tämligen ringa antal fall den föreslagna lagändringen skulle äga tillämpning på, syntes denna reglering kunna ske genom bestämmelser antingen i vederbörliga avlöningsreglementen eller i särskild förordning. Dessa bestämmelser skulle då innehålla, att därest person, som i statstjänst skadats till följd av olycksfall i arbete och på grund därav till-

erkändes livränta, sedermera befordrades till extra ordinarie eller ordinarie tjänst, avlöningen skulle minskas med livräntans belopp, dock med hänsynstagande till eventuellt föreliggande särskilda förhållanden.

Järnvägsstyrelsen framhåller, att — då den skadades medgivande till avdrag å livräntan torde vara erforderligt blott i de fall, där olycksfallet inträffat *före* den nu ifrågasatta lagändringens ikraftträdande — det icke kunde anses av behovet påkallat eller lämpligt att i själva lagtexten införa en bestämmelse om dylikt medgivande. En sådan skulle nämligen beträffande olycksfall *efter* ändringens ikraftträdande icke fylla något ändamål utan endast medföra onödig omgång. Enligt styrelsens uppfattning borde i stället i en övergångsbestämmelse till författningen om lagändringen stadgas, att lagändringen skulle gälla även före ikraftträdandet skadad, om denne lämnat sitt medgivande därtill.

Departements-
chefen.

Den här ifrågavarande författningsföreskriften — 11 § fjärde stycket olycksfallsförsäkringslagen — utgör en särbestämmelse, avsedd för innehavare av sådana statliga och andra därmed jämförliga befattningar, för vilka lön är bestämd i författning eller eljest fastställd av statlig myndighet utan att möjlighet lämnats öppen att göra avdrag å lönen för livränta i anledning av olycksfall i arbetet. Bestämmelsens innebörd är att, om en dylik befattningshavare tillerkännes livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen, lönen regelmässigt skall till motsvarande del anses utgöra understöd på grund av olycksfallet. Härav följer, jämlikt första stycket i paragrafen och under i övrigt där angivna förutsättningar, att livräntan i regel icke kommer att utgå i fall av nyssberörda beskaffenhet.

Enligt riksförsäkringsanstaltens av försäkringsrådet fastställda praxis har fjärde stycket i 11 § olycksfallsförsäkringslagen ansetts tillämpligt endast om befattningshavaren vid olyckstillfället redan innehaft befattningen i fråga. Därest anställningen erhålles efter olyckstillfället, kommer därför livräntan att, enligt huvudregeln, utgå jämsides med lönen. Med hänsyn till den sålunda uppkommande överkompensationen ha vederbörande myndigheter — i ärendet är närmast fråga om järnvägsstyrelsen — dragit sig för att befordra tillfällig personal, som åsamkats invaliditet genom olycksfall i tjänsten, till aspirant eller till extra ordinarie och ordinarie befattningar, även om eljest skäl talat för en sådan åtgärd. Bemärkas bör härvidlag att, på grund av stadgandet i 30 § lagen, möjlighet icke föreligger för den skadade att eftergiva rätten att uppbära jämväl livräntan.

Under åberopande härav har riksförsäkringsanstalten förordat en författningsändring, närmast åsyftande att öppna möjlighet för den skadade att lämna medgivande om sådan eftergift varom nyss nämnts. Även övriga myndigheter och sammanslutningar, som hörts i ärendet, äro av den meningen att åtgärder böra vidtagas för att undgå ogynnsamma verkningar av försäkringsmyndigheternas berörda praxis. Försäkringsrådet har dock

ansett att saken borde få anstå till den kommande allmänna revisionen av olycksfallsförsäkringslagen.

För egen del anser jag att åtgärder snarast möjligt böra vidtagas för att undanröja olägenheterna i förevarande avseende. Enligt den av riksförsäkringsanstalten anvisade vägen för frågans lösning skulle den skadade i varje särskilt fall eftergiva rätten att uppbära livräntan. Då emellertid, såsom ock av järnvägsstyrelsen framhållits, sakligt fog knappast föreligger för olika behandling i här förevarande hänseende av de fall där en befattning erhållits redan före olycksfallet och sådana där den erhålles därefter, synes det vara riktigast att verkställa en omredigering av 11 § fjärde stycket så att av lagtexten tydligt framgår att vad där är stadgat generellt skall gälla även där befattningen tillträdes efter olycksfallet. Den skadade äger givetvis själv fritt avgöra, om han vill behålla livräntan eller tillträda befattningen. Vid den av mig sålunda förordade lösningen är icke nödigt att vidtaga några ändringar i de olika avlöningsförfattningarna. I en särskild övergångsbestämmelse synes lämpligen böra uttryckligen angivas, att under den nya regeln skola inneslutas även sådana fall, där skadan inträffat före ikraftträdandet av lagändringen. Vidare bör i övergångsbestämmelsen föreskrivas, att lagändringen icke medför minskning av eventuellt redan uppkommen rätt att uppbära livränta vid sidan av lön i befattning varom här är fråga. Den nya lagregeln bör dock även i sistnämnda fall träda i tillämpning vid framtida befordran till annan tjänst av förevarande slag.

Ifrågavarande lagändring kommer, på grund av stadgandet i 1 § tredje stycket lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, att erhålla tillämpning jämväl å livräntor enligt sistnämnda lag. Frågan huruvida en motsvarande ändring bör vidtagas i 11 § militärsättningsförordningen torde komma att i sinom tid anmälas av chefen för försvarsdepartementet.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över i enlighet med vad förut anförts upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete*, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

N. O. Aurelius.

¹ Denna bilaga, vilken fränsett smärre redaktionella jämkningar är lika lydande med det vid propositionen fogade förslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 27 februari 1945.

Närvarande:
regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GULDBERG,
EKBERG,
SANTESSON.

Enligt lagrådet den 23 februari 1945 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 9 februari 1945, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av t. f. chefen för rättsavdelningen i socialdepartementet hovrättsrådet I. A. Lindell.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars
1945.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, kommunikations- och finansdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, lagrådets den 27 februari 1945 avgivna utlåtande över det den 9 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete* samt hemställer att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte efter smärre redaktionella jämkningar jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

N. O. Aurelius.

